

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Ž nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7565, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva b. telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Brez rešitve?

Pred nekaj dnevi so se sestali delničarji neke znane delniške družbe, ki razpolaga z več desetmilijonskim kapitalom na sejo z edino točko dnevnega reda: znižanje delavskih plač. Nekateri gospodje so opozarjali na odločnost takšnega koraka, končno so se pa vsi složno zedinili, da se radi težavnih razmer, v katere je spričo splošne krize prišlo podjetje, znižajo delavcem plače za gotov odstotek. Med gospodi delničarji pa se je našel tudi eden, ki je skromno pripomnil, da bi morda kazalo, da bi v oči gled vseh beže tudi oni odstopili prostovoljno nekaj svojih dohodkov... Ob tem predlogu se je družba na splošno zedinila in ne da bi nastopil kak mučen molk mahoma ugotovila, da predlagana točka ni na dnevnem redu. Treba je sklicati novo sejo. Torej drugi...

Citatelje morda zanima, kje in kdaj se je vršila omenjena seja. Mislimo, da to ni niti važno. Slučajno se je to pri nas zgodilo. A smo prepričani, da bi dogodek prav tako nedramatično potekel na Dunaju, v Berlinu, Parizu ali kje v Washingtonu. Natanko enako bi odgovorili gospodje delničarji kjerkoli na širnem svetu. Kajti kapital je internacionalen tudi po mišljenju. Ne rečemo, da ne vidi velike nevarnosti, ki mu preti od naraščajoče množice nemaničev in brezdomcev. Vidi opasnost in se je celo prav dobro zaveda. Le danes ne bi še hoteli nanjo misliti, samo takoj se ne bi še hoteli odreči gotovim užitek in dobrinam. Jutri... Le ta »jutri« se usodno odloga z dneva v dan. Tako grozi nevarnost, da se veliki socialni problemi, ki bi jih danes bilo mogoče zadovoljivo rešiti z ljubeznijo in dobrotjo, jutri ne bodo dali rešiti niti ne s pravičnostjo.

Pri tem bodi omenjena še druga plast sodobne družbe sicer različna od gori prikazane, ki pa ji je v nečem vendarle podobna. To so ljudje, ki gledajo s strahom v svet in se zgražajo nad njim, ker potaja vedno bolj brez Boga, brez vere in brez ljubezni. Vendar pa jih to spoznanje ne dvigne in ne spodbode k takojšnjemu dejavnemu krščanstvu, nasprotno navdaja jih z nekakšnim poganskim fatalizmom. Nekaj strašnega, neizogibnega prihaja nad človeštvo in ničesar na svetu ni več, kar bi moglo preprečiti usodno katastrofo. Pri teh ljudeh učinkuje spoznanje škodljivo, ker so trudno, brezvoljno prekrizali roke in se še bolj zapirli sami vase ter omejili na svoj mali, ločni delokrog. Iz svojega skrajnega opazovališča gledajo žalostno in s strdim srcem v življenje, preko katerega s širokim razmahom satan seje svojo ljuljko. S strahom pričakujejo, kdaj bo ta ljuljka in plevel čez in čez prerastla plemenito polje človeških src... Ne razumejo, da jih ura kliče venkaj, v vrtince življenja, na delo, ki bi ga morali prav oni dovršiti, da bi dobra stvar, za katero sicer v svojem srcu gorijo, mogla doseči in uspevati tudi pri drugih. Vsa, ki vrši svojo dolžnost, ki postavi svojega moža, pa naj si bo kjerkoli, je podoben toplemu ognjišču, krog katerega se mahoma nagneto množica ljudi, hrepenečih po luči in toploti. Dobra stvar raste le iz trdnih naprov in osebnih žrtve. Ko gre za etični dvig naroda, bi bilo smešno pričakovati, da nam pride na pomoč nekakšen deus ex machina. Pred velikonočnim jutrom je še vedno postavil veliki petek in v vstajenje tudi danes ne vodi druga pot kakor preko Kalvarije. Ne čakajmo, da bo Bog s čudežem odvrnil od nas veliki val brezbožja in socialnih prekucij, ki grozi Evropi iz vzhoda in ki je zajel že tudi nekatere evropske pokrajine. Vsi moramo pogumno na delo, kajti Bog vlada svet z ljudmi, ga kaznuje z ljudmi in ga tudi blagoslovljiva po ljudeh, kdor pa stoji čisto ob strani, tega Bog ne more porabiti za svoje orodje, niti tedaj ne, ko bi hotel po njem deliti veliki svoj blagoslov.

Imamo katoliško akcijo, imamo papeževe okrožnice »Rerum novarum« in »Quadragesimo anno«, kjer so katoličanom dane trdne smernice za delo v sedanjosti in bodočnosti. Odgovor, ki nam ga daje posebna Pijeva okrožnica na aktualna vprašanja in socialna vprašanja, je jasen in nedvoumen. Kakor hitro se pogledamo v njenega duha, bomo spoznali, da Cerkev zahteva novi red! To je velika in odločilna beseda, zlasti ker prihaja od najvišjega učeniškega mesta. Pijeva okrožnica je došla utrip milijonov trpečih src, ki so prepričani, da tako ne more več dalje iti. Zato klic po novem družabnem redu, a nov red tudi v naše lastno življenje!

Vse tako zgleda, da še dolgo ne bo mogoče doseči onega razmeroma visokega gospodarskega nivoja, ki so ga gotove družabne plasti v preteklosti uživale. Vendar eo kljub temu premožnejše razlike v družbi še vedno silno velike in nesocialne. Tok časa pa gre nujno za tem, da se te razlike čim bolj zmanjšajo, podobno, kakor so pretekla desetletja prinesla vsem državljanom iste politične pravice. Razvoj gre jasno v tej smeri, če radi tega, ker imajo v demokratičnih državah vse manjpremožnih, ki so v velikanski večini, vedno več vpliva na politično zakonodajo.

Je mar neizbežno, da se to izenačenje izvrši šele s silo? Ali ne bi sile mogla prehiteti ljubezen? Čim večja je potreba okrog nas, tem nujnejše so zahteve krščanske ljubezni in pravičnosti. »Letošnja zima je dolga in strašna,« pravijo nekateri in se zakopljajo še globlje v svoj topli kotiček. »Zime noče biti konec,« govore drugi, a pri tem store vse, da lajšajo bedo brezdomcev. »Moj Bog, koliko jih je brez službe,« tarnajo premnogi na dobro plačanih mestih in jim še za mar ni, da bi kaj žrtvovali od svojih dohodkov. »Brezposelnih je vedno več,« slišijo drugi in takoj sklenejo žrtvovati del svojih dohodkov. Eni tarnajo in nič ne pomagajo, drugi pomagajo in ne tožijo. S tožbami ni nič opravljeno, le srce se podira drugim, ki eo boljše misljenje in pripravljeno pomagati. Razumevamo tok časa in hodimo odprtih duš in rok. Ako jih je toliko med nami, ki pogrešajo najpo-

Kritičen položaj sovjetov

Atentat na nemškega diplomata sad mizerije prebivalstva — Velik strah sovjetov pred vojno

Paris, 10. marca. Atentat nekega Rusa na nemškega poslaniškega svetnika v Moskvi Twardowskega je vzbudil v mednarodnih diplomatskih krogih precejšnjo pozornost, ker je simptom gospodarske in politične krize, ki pretresa v zadnjem času Rusijo. Moskvska »Izvestja« posvečajo temu atentatu veliko pozornost, kar dokazuje, da je ta dogodek povečal nervoznost, ki zadnje čase vlada v ruskih vladnih krogih. »Izvestja« delajo za atentat na nemškega diplomata odgovorne neke meščanske teroriste, ki da imajo namen, da motijo mednarodne odnose Sovjetske unije z Evropo in bi radi izzvali vojno.

Ceprav se komentar organa ljudskih komisarjev poslužuje fraz, ki so ob takih prilikah pri boljševiški žurnalistiki običajne, utegne topot zadeti resnico, zakaj atentat zoper Twardowskega bi mogoč res izhajati iz krogov antiboljševiške inteligence, pa ravno tako iz proletarijata, kolikor ni strankarsko zaveden. Atentat je namreč sad velikega sovraštva, ki ga goji večina ruskega prebivalstva, naj bo režimu prijazna ali ne, proti tujim diplomatom, katerim sovjetska vlada dobavlja najboljša živila in jim preskrbuje za stanovanje palače, dočim domače prebivalstvo trpi pomanjkanje tako na živilih kakor na dostojnih stanovanjih. K temu pride sovraštvo domačih ruskih inženjerjev in delavcev zoper inozemske delavce-specialiste in inženjerje, ki odjedajo ruskim delovnim slojem najboljši kos kruha.

Gospodarska kriza se je v Rusiji letos silno poostila, in sicer v zvezi z gospodarsko krizo v Evropi. Sovjetska vlada je primorana, da pade cen sirovin skuša izravnati s forsiranim eksportom. Zaradi tega se volumen produkcije, ki je na razpolago ruskem prebivalstvu, čedalje bolj krči. Dasi pa je danes evropska industrija naravnost primorana pobrigati se za ruska milijonska naročila, da se izogne zaprtju svojih obratov, pa se obenem evropski agrarni producenti dvigajo proti ruskem eksportu, ki uničuje domačo lesno industrijo ter agrarno produkcijo sploh. Zaradi tega vlada v Rusiji velika nervoznost, kaj bo s produkti ruske industrije, ki se tako silno forsira. Kritični finančni položaj Evrope pa je tudi povzročil, da so naložbe evropskega kapitala v Rusijo skoroda usahnile in da je evropskim državam vedno težje kreditirati sovjetski vladi, oziroma dajati domačim industrijskim podjetjem posojila v to svrhu.

Pomanjkanje denarja, nenormalni tempo industrializacije in vse kaj drugega nego povoljni rezultati kolektivnega gospodarstva povzročajo tak padeč itak nizkega življenjskega standarda ruskega delavca in kmeta, da je v najnovejšem času uvedeno delo za vojno industrijo in obutno racionaliranje živil z ozirom na preskrbo rdeče armade izzvalo v ruskem prebivalstvu zelo nevarno razpoloženje proti režimu.

Ta dejstva tvorijo tudi ključ k razumevanju dogodkov na Daljnem Vzhodu. Sovjetska vlada mo-

ra mirno trpeti, kako je Japonska zaprla Rusiji definitivno pot v Mandžurijo, in je morala celo dopustiti, da se vzhodnokitajske železnice poslužujejo japonski vojaški transporti. Vzrok, da Sovjeti vodijo tako abnormalno prizanesljivo politiko napram Japonski, je enostavno ta, da se boje vojne zaradi odziva, ki bi ga mogla najti v prebivalstvu. Saj je znano, da je vojna z Japonsko pomenila svojčas tudi konec carističnega režima.

Da ne izdajo te svoje slabosti, so Sovjeti naročili svojem tisku, da objavi nekakšne japonske tajne dokumente, ki so lahko pristni ali ne, v nobenem slučaju pa ne dokazujejo, da bi bila v kakšni zarioti proti sovjetski vladi udeležena japonska vlada. Na podlagi teh dokumentov trdi sovjetski tisk, da obstoji tajen pakt med Japonsko na eni in Francijo ter njenimi zavezniki v srednji in vzhodni Evropi na drugi strani z namenom, da se Rusija napade z Vzhoda in Zapada obenem. Zato baje Francija ter Poljska in Rumunija nočejo ničesar več slišati o kakšnem paktu nenapadanja z Rusijo.

Ceprav je popolnoma jasno, da ta tajni pakt obstoja samo v fantaziji nervozne sovjetske diplomacije, ako vanj sploh verjame, je res, da se Sovjeti ne bojijo ničesar bolj kot konflikta s Francijo, koje finance pomenijo tudi za Rusijo edini izhod iz sedanega kritičnega finančnega položaja. Ta odvisnost komunistične Rusije od evropskega velekapitala je uprav tragična.

Irska se ne loči od Anglije

Nova vlada De Valera

London, 10. marca. Izvolitev de Valere za predsednika irske republike v angleških krogih ni sicer vplivala kakor bomba, kakor pravimo, ker se je ta izid že cel mesec z vso gotovostjo pričeval, pač pa je povod, da se je angleški tisk intenzivneje začel baviti z irskim vprašanjem, ki dozdaj takorekoč sploh ni več obstajalo. Angleški tisk opozarja na generala Hertzoza v južni Afriki, ki se je iz najodločnejšega nasprotnika britanskega imperija spremenil v lojalnega prijatelja, kakor hitro je prišel od odgovornega mesta. Zelo pametni in dalekovidni angleški politiki smatrajo celo za srečo, da je Fianna Fail, to je irska republikanska stranka čez noč postala vladna stranka, ker pravijo, da je to najboljši način, kako se revolucija premaga po revoluciji sami.

Seveda bo de Valera kot predsednik irske države imel težko stališče. Moral bo že na ljubo svoji stranki odpraviti prisego zvestobe angleškemu kralju. Čeprav Angleži zelo visijo na takih rečeh, bodo politično to lahko prenceli, tem bolj, ker pogodba med Irsko in Anglijo prisega angleškemu kralju ne zahteva, ampak samo irska ustava, katera Angleže nič ne briga. Praktičnega pomena je samo vprašanje takozvanih landannuities, ki znašajo letno 3 milijone funtov sterlingov, ktere se je Irka obvezala odplačevati Angliji za razlastitev lordskih posestev. Začuda pa pravijo Angleži, da tudi ta stvar ne bo povzročala nepremagljivih težkoč, ker bi se lahko sklicalo empirsko razodetje in ker je, kakor Angleži pravijo, v denarnih zadevah na svetu vedno mogoč kompromis. Večje bodo težkoče za Irsko samo, tako trdijo v Londonu, če bo de Valera odpravil zakon za

zaščito republike, kakor je to obljubil svoji stranki, ki je bila dozdaj po tem izjemnem zakonu najbolj prizadeta. Tu bo pa novi predsednik najbrže prišel v hud konflikt s svojo stranko ali pa z njenimi levimi elementi. Zakaj, če revolucionar postane odgovorni predsednik vlade, je čisto izključeno, da bi se odpovedal zaščiti javnega reda in mira, ki ga je prej pomagal sam kršiti.

Zato pravijo Angleži, da je vse to zadeva Irske same. Bila bi prava norost, če bi se Irka odpovedala svojem dominionskemu položaju, posebno sedaj, ko nova britanska gospodarska politika dominionom nuja izredne ugodnosti. Angleži, ki de Valero poznajo, pravijo, da je plemenit značaj, iz katerega so ustvarjeni tako pogumni revolucionarji, kakor lojalni ministrski predsednik.

De Valera je že sestavil novo vlado, ki obstoja iz sledečih članov: predsednik in minister za zunanje zadeve de Valera, podpredsednik in minister za lokalno upravo in higieno Kelly, finance Mae Entenn, trgovina in industrija Lemass, prosveta Derrig, ruda in ribarstvo Rutledge, poljedelstvo Ryan, justica Geoghegan, pošta Conolly, bramba Aiken. Vsi ministri so republikanci — devaleristi.

Laburistični poslanec, od katerega je odvisna večina de Valere, Jean Dillen, je ob izvolitvi predsednika v parlamentu izjavil, da bodo laburistični poslanci podpirali de Valero samo pod pogojem, da ne bo izval ekonomične ali kakršnekoli druge vojske z Anglijo in če bo preprečil tudi vsako notranjo državljansko vojno. Enako izjavo je podal v imenu opozicije tudi bivši predsednik Cosgrave.

Zato je vsak resen spor z Anglijo popolnoma izključen.

Položaj na Malti

Zanimiva opazovanja manjšinskega politika

Geneve, 9. marca. V »Neue Zürcher Zeitung« je dr. Ewald Ammende, znani manjšinski politik in tajnik manjšinskih kongresov, priobčil članek o problemu Malte. Povod za objavo članka mu je dalo poročilo angleškega preiskovalnega odbora, ki je bilo nedavno objavljeno.

Člankar z zadovoljstvom navaja, da je preiskovalni odbor predlagal naj se Malti zopet vrne ustava in razpišejo volitve. Dr. Ammende ugovarja k izvajanjem lista »Manchester Guardian«, češ, da gre na Malti za stari spor med Cerkvijo in državo. Res je, da je duhovščina, ki je kulturno povsem italijansko usmerjena, gospodarica položaja in to toliko bolj, ker pripada večina zemlje na otoku Cerkvi. Toda priznati je treba, da gre na koncu vseh koncev le za narodnostno vprašanje. V svojih nadaljnjih izjavah ji je dr. Ammende popolnoma osvojil stališče italijanskih nacionalistov na Malti. Malteško prebivalstvo govori narečje, v katerem prevladujejo besede arabskega in feničanskega izvora nad besedami italijanskega porekla, vendar ni nikakega dvoma; da je vse kulturno življenje na otoku že stoletja pod italijanskim

vplivom. Tako je med inteligenco občevalni jezik italijansčina, medtem ko govori malteščino le pristoje ljudstvo. Člankar je za časa svojega obiska na Malti obiskal tudi lorda Stricklanda, bivšega ministrskega predsednika in ta je zagovarjal stališče, da se da na mesto italijansčine vpljati angleščina toliko lažje, ker ni italijansčina jezik domačega ljudstva. Dr. Ammende meni, da bi pri izvedbi Stricklandovega načrta trpelo kulturno življenje na Malti. Angleščina je za Malteze tuj jezik in malteščina ni dovolj razvita, da bi mogla nadomestiti italijansčino. Člankar je mnenja, da se bo povrnil na Malto mir, ako prepustijo vlado italijanskim nacionalistom in se tako zajamči Malti italijanska kulturna tradicija. Nikakor pa ni res, da so voditelji nacionalistične stranke na Malti v službi iredentističnih krogov v Rimu. Nacionalisti se gredo za tem, da bi se Malta priključila Italiji, ker se zavedajo, da živi malteško prebivalstvo od denarja, ki ga pusti na otoku angleška mornarica. Nacionalisti želijo samo to, da se obrani italijanska kulturna tradicija otoka in vdano priznavajo angleško nadoblast.

Preosnova poljskega kabineta

Varšava, 10. marca. tg. Maršal Piłsudski je prej, preden je odpotoval v Egipt, pristal na to, da se preosnuje poljski kabinet, in sicer v zvezi z zakonom o znižanju carin. ki ga je včeraj predložil ministrski predsednik Pistor, in ki naj se izvede do konca meseca. Govori se, da gre predvsem za to, da se vrne v kabinet bivši finančni minister polkovnik Matušecki kot namestnik ministrskega predsednika, nameravajo tudi radi varčevanja združiti več ministrov. Politični značaj kabineta pa bi ostal neizpremenjen.

Nova vstava Lapovcev

Stockholm, 10. marca. tg. Po današnjih novih vesteh iz Helsingforsa je domnevati, da se je vstaško gibanje v Finski začelo na novo. Sedaj se je začelo v Sudoster-Butlerju, kjer se je doznan, da se tajno zbirajo Lapovci in kjer se nahajata tudi dva njihova voditelja Ewoleinen in Vuorimaa, katera že dolgo išče policija. Domneva se, da bo nova akcija izbruhnila začetkom prihodnjega tedna.

Na odrgani ledeni plošči

Stockholm, 10. marca. tg. Ob Karejski obali se je utrgala od brega ogromna ledena plošča, na kateri se je nahajalo 200—700 ribičev. Do sedaj o usodi teh ribičev še ni bilo mogoče dobiti nobenih vesti. Vlada je poslala več ledolomilcev z živčev in več letal, da poiščejo ribiče. Položaj ribičev je posebno radi tega nevaren, ker je nastal velik vihar in je nevarnost, da se ne bi ledena plošča razbila.

Romunija bo sejala manj žita

Bukarešt, 10. marca. Z. V kmetijskem ministru je bila anketa, na kateri je bilo sklenjeno, da se zmanjša proizvodnja pšenice, istočasno pa se dovoli uvoz 1000 vagonov koruze v Madžarsko. Na anketi so bile izražene želje, da se površina, posejana s pšenico, zmanjša za 200.000 hektarov.

Pom'ad na Madžarskem

Budimpešta, 10. marca. Z. Po hudi zimi je nastopila v vsej Madžarski pomlad in sneg se je začel tako naglo topiti, da je nastala velika nevarnost poplav. Predmestje in okolica Krajove je popolnoma poplavljen, v okolici Užave pa so potoki in reke poplavlile vsa polja.

Hitler na agitaciji

Berlin, 10. marca. AA. Snoči je bilo pred gradom v Lustgartnu v Berlinu veliko zborovanje nacionalnih socialistov. Zborovanja se je udeležilo okoli 80.000 ljudi. Nacionalni socialisti so prihajali na zborovanje z zastavami, v kratkih sivih površnikih ter v strateških formacijah. Na zborovanju je govoril Hitler, ki ga je množica pozdravila s fašističnim pozdravom. V svojem govoru ni omenil nič novega. Ponavljal je trditve nacionalističnega tiska ter dejal, da nacionalni socialisti spoštujejo Hindenburga kot zmagovalca pri Tannenbergu, ne morejo pa dopustiti, da bi bil ponovno predsednik republike, ker je dovolil njeno politično in gospodarsko propast.

Ostro je napadel versajsko mirovno pogodbo ter dejal, da bodo nacionalni socialisti vrnilo Nemčiji svobodo in kruh.

Za Hitlerjem je govoril poslanec Göbbels 45 minut. Burno pritrjevanje je prekinjalo često govornika. Med zborovanjem je začelo snežiti. Na kraju svojega govora je zahteval Göbbels prisego zvestobe nacionalno-socialistični ideji in prisotni so se odzvali temu klicu s fašističnim pozdravom. Incidentov ni bilo.

Nemško madžarska trgovinska pogodba

Budimpešta, 10. marca. Z. Med Nemčijo in Madžarsko je bila pred kratkim sklenjena trgovinska pogodba, proti kateri je protestiralo več držav. Pogodba je sklenjena v korist madžarskim agrarnim proizvodom. Te dni so se pričela ponovna pogajanja med Berlinom in Budimpešto, da se eliminirajo nekatere težkoče. Dosežen je bil sporazum, ki je bil danes podpisan. Sporazum je bil izročen obema vladama in bo baje stopil v veljavo 12. t. m.

Dunajska vremenska napoved: Mrzlo vreme bo trajalo dalje, najbrže bomo dobili še novega snega.

Pismo iz Nemčije

Pod težo usode. — Nevarnosti psihotehnik. — Ljubljana v nemškem časopisu.

Karlsruhe, marca.

Čudna so znamenja časa, v katerih živimo. Ko človek potuje skozi Svico, mu skoraj da postane prijetno ob tem bežnem vtisu resničnega ali nerresničnega bogastva. Vsak večji kolodvor Svice izgleda, kakor da je majhen kolodvor cele Evrope in v vagonem kupeju ti vjudni švicarski sopotnik milo potoli, da ne more več nikamor vložiti svojega denarja, ker da banke zanj niti tretj odstotkov več ne plačujejo. Ves srečen se ti zahvali, ko ga poučiš, kje da lahko kupi srbske zadolžnice iz l. 1867, ki da baje danes donosajo 16 odstotkov. Svica ima danes 150 odstotkov zlatega kritja, a švicarsko meščanstvo trdi, da se splošno boriti se za številke na lestevci obrestne mere.

Pri prestopu nemške meje se isti refren nenaodoma preobrne in vjudni profesor pedagogije na freiburškem vseučilišču mi žalostno prizna, da je Nemcem uspelo v tej borbi s krizo potisniti obrestno mero na deset odstotkov, doseči epično znižanje cen za deset odstotkov in da je zlato kritje nemške banke tik še na pravni višini 83 odstotkov. Vendar je v Nemčiji tudi vse novo, kakor da sta se izdelovalec in odjemalec zmenila, da v zadnjem naporu uideja kakemu jutranjemu novemu gospodarskemu maltuzianizmu.

Toda vse to je nenaravno; delo postaja melošna delavcem, finance igrača zakotnih takozvanih »črnih borz«, mi žalostno odgovarja drugi potnik. Da bi se pri teh živih zaključkih pessimizma pozanimal še za najnovejši evropski politični »slager« nemških predsedniških volitev, se mi je zadelo izjavljati.

Tako tudi ulice badenskega deželnega mesta Karlsruhe niso še torišče volilnih prerivanj. Carovniški hitlerjevski križ s sekiricami na rdečih plakatih komaj tekmuje s takorekoč kilometrskim imenom Hindenburgom, ki včasih zakriva tako skoraj celo svino kioska. Politična mistika nemških ulic brani tako one čudne pritanje melodije obupnosti, ki od 13. marca pričakuje čudeža nemške rešitve in deli svet volivstva v dva tabora, katerih eden molče začen strmi v napis britnega novinarja, ki prodaja naklade svojega časopisa pod čudnim naslovom: »Der Todesstern im Hitlers Horoskop« — mrtvaška zvezda v Hitlerjevem horoskopu, in tabor onih iz vrst starih vojskav nemštva, ki komaj vidno v prijaznem tonu zaprosijo: »Prosim, ne jemljite Hitlerja v inozemstvu prerese!«

Nemške univerze so čudno mračna poslopja. Kolosu zgradbe na levi gotovo na desni, spretdaj in zadaj odgovarja še po eden enak in po hodnikih teh tehniških visokih šol izginjajo še postavne dijakov v čudne bolniške bele plašče. Dočim so francoska univerzitetna poslopja tajinstvena v svojih starinskih labirintih in še prijetno umazana povrhu, so nemška zmiraj skoraj da paradna.

S prijatelji sem šel poslušat predavanje enega gostov tehniške fakultete. Nisem vedel, ali bo bolje občudoval zvonkost naslova, ki je ležal pred menoj in govoril o psihotehniški nevarnosti sodobnosti in ki prav nič ne da slutiti da smo oseni kilometrov vstran od francoske meje in dežele kartezijanzima, ali pa pisanost publike, ki je prehajala od pastolja do dobrodušne redovnice dominikanke.

Sodobna psihologija ni drugega ko ironija v obraz večni človeški masi. Obstaja sigurno ena zdravilna psihologija, ki hoče služiti večnemu človeštvu. Duh matematike je edini sigurni in zvesti ravnatelj človeškega duha, toda njegova krivda je, da je brez cilja in temelja. Zato brezizjemno bratstvo ne pristaja matematiki (Taylor). Človek postati brez pisane znanosti mora biti vsakomur odprto. Znati biti človek brez knjige pa se pravi verovati, imeti globoko vero. Egoistično vzeto pa ne — znanje nima nobene vrednosti. Zato razodeta znanost o večni ljubezni trpi v večnem konfliktu z dobrodelnim kapitalizmom in ljudomilim socializmom. Tako je moderna psihologija vlačugarstvo med materialistično logiko in estetično etičnim egoizmom. Človeštvo mora nazaj v obrambo proti tej moderni apokaliptični in svojo psihologijo utemeljiti na svetopisemski ljubezni do bližnjega...

Tako me je gostoljubno sprejel eden velikih prijateljev naše domovine, glavni urednik centumskega glasila za nadvojvodino Baden, g. dr. F. Kako zanimivo so taki novinarski domovi, kjer se takorekoč predstavniki vseh slojev na vse strani predstavljajo kot dobrohotni znanci in se ti ob bridko veselje tožbi nad stanovskimi težavami kot najboljša podpora žepi polnijo z vizitkami, ki ti širijo imaginarna poznanstva v daljni svet z naglico geometrične postopice. Vse to pa tako anonimno kakor so anonimne tele nemške vrstice o naši Ljubljani:

»Ljubljana je vsa ležala v sijaju solca. Nebo čisto, samo okoli gradu še nekoliko megle — zdaj je bila Ljubljana resnično ljubka. Zdaj je bilo mogoče opaziti, koliko se je v zadnjih deset letih popravila in dvignila. Temu je pripomogel predvsem Plečnik, veliki mojster arhitekture, univerzalni genij, čigar slava sega daleč v slovenski svet in še preko njega. Pri njem bi se mogli vsi arhitekti tega sveta še učiti; kajti on predvsem ni nikak mestni gradbenik, temveč svobodnejši in cenofilni v čisto sodeluje zastoj z upravo mesta za njega polepšanje. V času gospodarske krize se cenil njegova idejna enostavnost. Ena njegovih mojstrovina je tivoljski park, Aleksandrova, Kongresni trg in šentjakovski trg. Tako se iz majhnega avstrijskega provincialnega mesteca počasi razvija prava majhna slovenska metropola. Teško je posnemati Plečnika, kajti on vleče črtilo brez dolgega obojavljanja pokoravajo se samo svojemu umetniškemu geniju in svoji ljubezni do Ljubljane — kako je on rešil problem franciskanskega tromostovja je naravnost šolski primer združitve umetnosti in tehnike.«

Zagrebska vremenska napoved: Nestalno. Sneg. Hladneje.

Nemčija pripravljena sodelovati pri Tardieujevem načrtu

Praga, 10. marca. AA. »Prager Presse« poroča iz Berlina, da je nastal v stališču nemškega zunanjega ministrstva glede Tardieujevega načrta za gospodarsko restavracijo podonavskih držav preokret. Po uradni izjavi, ki jo je dal francoski veleposlanik v Berlinu François Poncet, so Nemci opustili svoje poprejšnje negativno stališče in izjavili svoje pripravljenost in voljo za sodelovanje pri izvedbi Tardieujevega načrta.

Isti list piše, da v Berlinu pazljivo zasledujejo, kakšno stališče bo zavzela Avstrija, in mnogo govore o podpori, ki bi jo bilo treba dati državam Male antante, Madjarski in Avstriji. Pri tem posebno naglašajo, da bi morala biti sredstva, ki jih vsebuje francoski predlog, v skladu s prejšnjim nemškim predlogom.

V berlinskih političnih krogih posvečajo veliko pozornost tudi pisanju češkoslovaških listov o Tardieujevem načrtu.

Nerazpoloženje med Cehi

Praga, 10. marca. AA. »Narodni listi« pišejo glede na razgovore, ki so se vršili v Zenevi o srednji Evropi med predsednikom francoske vlade g. Tardieujem, britanskim zunanjim ministrom sirom Johnom Simonom in italijanskim zunanjim ministrom Grandijem, da Češkoslovaška ne more pristati na načrt, ki bi spet poklical v življenje bivšo Avstro-Ogrsko, ne glede na to, v kakšni obliki. Češkoslovaška vlada ne more prevzeti nikakih obveznosti brez poprejšnjega pristanka parlamenta.

Tudi Bolgarija želi sodelovati

Sofija, 10. marca. tg. Bolgarski uradni krogi odklanjajo do sedaj oficično stališče o načrtu združitve obdonavskih držav. Vendar pa v Sofiji ta načrt pazljivo zasledujejo, ne da bi se bilo pojavilo za to vprašanje posebno zanimanje. Nekateri listi pa izražajo svoje začudenje, da izmed vseh obdonavskih držav samo Bolgarske niso sprejele v to konvencijo. V zunanjem odboru bolgarskega sobranja je izjavil voditelj socialnih demokratov Sakacov, da hoče načrt v sedanjih oblikah šteti samo francoske politične in gospodarske interese. Zato v tej kombinaciji ni prostora za Bolgarsko. Korist bi mogla prinesiti samo tako združitev, če bi bile v njej udeležene razen obdonavskih držav tudi druge, pri čemer je predvsem misliti na Nemčijo. Po do sedaj nepoprtnih časniharskih vesteh, je bolgarska vlada izrazila v Parizu željo, da bi jo pritegnili k pogajanju o ustvaritvi donavskega bloka.

Sodbuda iz Anglije

Berlin, 10. marca. tg. Berlinski dopisnik lista »Paris Midie« poroča, ne da bi navajal vir svoje vesti, da je zagotovljeno sodelovanje nemške vlade pri nadaljnjih pogajanjih o organizaciji donavskih držav.

Jutri pogreb Brianda

Pariz, 10. marca. AA. Truplo pokojnega Brianda so davi ob 9. prenesli v francosko zunanje ministrstvo, kjer se postavi na katafalk v velikem salonu, znanem pod imenom »Salon d'Horloges«. Prenos iz stanovanja v zunanje ministrstvo se je izvršil brez vsakih svečanosti. Prisostvovali so mu člani vlade, pokojnikovi sorodniki, bivši njegovi sodelavci in mnogostevilo občinstvo, ki je v svečani tišini spremljalo spreved.

Izjava kralja Aleksandra

Pariz, 10. marca. AA. Havas poroča: Nj. Vel. kralj Aleksander je dal povodom smrti Aristida Brianda tole izjavo predstavniku Agenciji Havas za Balkan v Beogradu:

Smrt Aristida Brianda je težka izguba za Francijo in vse človeštvo. Jugoslovanski narod izgubi z njegovo osebo velikega in iskrenega prijatelja. Zato bo s hvaležnostjo ohranil trajen spomin na to plemenito sree.

Sožalje jugosl. novinariev

Belgrad, 10. marca. AA. Jugoslovansko novinarsko društvo, sekcija Belgrad, je poslalo ob smrti Aristida Brianda predsedniku francoske vlade tole brzojavko:

Nj. ekscelenc Andre Tardieu, predsednik ministrskega sveta, Pariz. — Danes, ko se polagajo k večnemu počitku smrtni ostanki velikega sina

Ustoličenje predsednika Mandžurije

London, 10. marca. Včeraj je bil v Čan Čungu v Mandžuriji z velikimi slovesnostmi ustoličen predsednik nove mandžurske države, bivši kitajski cesar Pu Ji.

Vse mesto je bilo v zastavah nove mandžurske republike, ki ima pet barv. Ko se je Pu Ji s svojo soprogo podal v vladno palačo, so ga obdajali bivši kitajski generali, mongolski princji ter zastopniki prijateljske japonske države. Navzoč je bil tudi bivši kitajski general Ma, o katerem so trdili, da je bil ubit, pa je živ in zdrav in je namenjen za vojnega ministra nove vlade. Sploh so imenovani že vsi ministri z ministrskim predsednikom vred kakor tudi generalni guvernerji treh mandžurskih provinc, ki so prisegli predsedniku v prestolni dvorani zvestost. Novi predsednik je bil obdan od osebne telesne garde, ki je jako stikovitno uniformirana. Zvečer je bilo mesto sijajno razsvetljeno. Na več mestih pa so izbruhili požari, ki so bili gotovo zaneti od nasprotnikov novega režima.

V Mandžuriji sami vlada red in mir, izvzemši male praske z bivšimi kitajskimi vojniki v Haj Lunu.

Položaj na kitajskem bojišču

Položaj okoli Šanghaja je čisto nejasen. Tokijska vlada je naročila svojemu poslaniku v Nan-

Podonavski blok

Bivši francoski poslanik in sedanjí predsednik zunanje komisije francoskega senata Henry Berenger trdi danes v članku, ki je izšel v »Agence économique et financière«, da iniciativa za obdonavska pogajanja ni prišla iz Francije temveč iz Anglije. Govori se, da je dal prvo pobudo za to vprašanje sir John Simon v Zenevi, ko se je nekoč sestal s Tardieujem. Tardieu pa je potem porabil to idejo in jo izkoristil v razgovorih z italijanskim zunanjim ministrom Grandijem in zastopniki obdonavskih držav.

Mišljenje v Beogradu

Belgrad, 10. marca. I. Vesti o pogajanjih, ki se vodijo v Zenevi o francoskem predlogu za gospodarsko zbliznanje podonavskih držav, niso do sedaj ustvarile tujak nikakega določenega pokreta niti stališča. Dozdeva se pa, da v obliki, kakor je bil predložen, ne bo zadovoljil vseh prizadetih držav iz tega razloga, ker ga patronira ena sama veselila, mesto da bi ga podpirale vse evropske veselile. Podonavje bo na ta način postalo zopet zbirališče raznih nepodonavskih interesov in nesporazumov med veselilami bi se zopet ponavljali na račun podonavskih držav. Tujak se je vedno zagovarjalo stališče, da je treba Podonavje — kakor tudi Balkan — smatrati za ozemlje, ki naj bi bilo imuno pred vmešavanjem posameznih veselil, ki naj bi solidarno sodelovale pri ureditvi tega vprašanja. Brez te garancije delo ne bo napredovalo in v slučaju, če bi napredovalo, ne bo koristilo blagostanju interesiranih držav v Podonavju. Načrt, kakor se je pojavil v Zenevi, katerega so pripravljali že od jesenskega zasedanja Zveze narodov, ni zadel povsod na razumevanje, ker je takoj prve dni že povzročil ljubosumnost in dal povod za rivalitetno tolmačenje. Govorilo se je v gotovih krogih, da bi bil še najbolj simpatičen angleški načrt, ki govori o carinski zvezi, katere bi se ne mogla udeležiti nobena od evropskih veselil, ampak nad katero bi ljubosumno čuvala vse. Diplomacija podonavskih držav bo morala torej z veliko budnostjo paziti na to, da ohrani avtonomijo in ureditev tega vprašanja, predvsem pa tudi, da se ne bo dovolilo, da bi se gospodarsko sodelovanje v srednji in vzhodni Evropi smatralo od katerekoli strani niti kot uspeh zunanje politike kakšne določene veselile, niti kot predpogoj za kakšne materialne dobrote s strani posameznih veselil. Podonavje mora ostati avtonomno in se mora urediti, v tej smeri se razvija tujak mišljenje, samo v skladu z domačimi interesi brez ozira na zunanji vpliv ali na zunanje želje. Oficielni krogi bodo brez dvoma zavzeli definitivno stališče, kakor hitro se vrne iz inozemstva zunanji minister dr. Voja Marinkovič.

Budimpešta, 10. marca. Z. Bivši zunanji minister dr. Gratz je danes ponoči odpotoval v Zenevo. Nato odpotuje v Pariz, kjer se bo udeležil konference mednarodnih zborskih. Dr. Gratz se bo sestal s Tardieujem, s katerim bo razpravjal o vprašanju podonavske konfederacije.

prijateljskega francoskega naroda in našega slavnega novinarskega tovariša, prosijo jugoslovanski novinarji vašo ekscelenco, da boste tomaj naših čuvtvev v veliki bolesti nad nenadomestljivo izgubo odličnega francoskega državnika in največjega prijatelja jugoslovanskega naroda v najtragičnejših urah njegove zgodovine. — Predsednik sekcije Belgrad, Pavle Bankovič, podpredsednik Dobrosav Kuzmič.

London, 10. marca. AA. Uradno poročajo, da bo angleški poslanik v Parizu Tyrell zastopal na Briandovem pogrebu angleškega kralja. Zaradi rahlega zdravja se MacDonald ne bo mogel udeležiti pogreba. Zastopal ga bo njegov sin Malcolm, podtajnik za dominione. Chamberlain bo prisostvoval pogrebu kot osebni prijatelj umrlega.

Jugoslovansko odposlanstvo za Briandov pogreb

Belgrad, 10. marca. AA. Dravi ob 18. odpotuje v Pariz odposlanstvo narodnega predstavnstva, ki se udeleži pogreba Aristida Brianda. V delegaciji so: za narodno skupščino dr. Kosta Kumanudi, predsednik narodne skupščine, ki bo ob enem tudi šef delegacije, dr. Ninko Perić, narodni poslanec in bivši minister in dr. Dragojub Jevremović, tajnik narodne skupščine. V imenu senata pojdejo na pogreb dr. Fran Novak, podpredsednik senata in dr. Zelimir Mažuranič, senator in bivši minister.

Šanghaj, 10. marca. AA. V tujakšnjih kitajskih krogih trdijo, da Japonci še nadalje napadajo kitajske čete, čeprav Japonci zagotavljajo, da vladata povsod red in mir. Mukden, 10. marca. AA. Včeraj je okoli 300 razbojnikov na konjih napadlo posebni vlak, ki se je v njim vozil japonski general Honjo iz Čangčuna, kjer se je udeležil svečanosti pri predaji oblasti šefu nove mandžurske države, v Mukden. Oddelek japonske konjice, ki je takoj nato prišel na pomoč, je napadalce pregnal.

Varšava, 10. marca. AA. Pat poroča, da izkazuje poljska trgovinska bilanca v februarju t. l. aktivno 38.701.000 zlotov.

Bukarešti, 10. marca. Z. V romunskem parlamentu je predsednik madjarske stranke zahteval od vlade, da se v Cluju ustanovi madjarska univerza.

Seja skupščine

Belgrad, 10. marca. I. Danes dopoldne je narodna skupščina nadaljevala debato o proračunu finančnega ministrstva, katero je začela snoči na počni seji ob 23.

Najprej je predsednik skupščine dal na glasovanje listo za odbornike za pretes zakona o žitnem prometu v naši državi. Med Slovenci sta bila predložena Josip Benko in Anton Krejčl. Lista je bila takoj sprejeta in odbor je dobil nalogo, da v teku petih dni predloži svoje poročilo. Kot prvi govornik je nastopil Vasilije Trbič, ki je v začetku svojega govora izjavil, da je od približno 200 govornikov, ki so govorili ob priliki proračunske debate, samo 25 govorilo o samem proračunu.

Nato je govoril o razmerah v južni Srbiji in je prosil kraljevo vlado, da nadaljuje dose-danje delo za napredek južne Srbije. Sam misli, da je bila storjena velika krivica ob priliki katastrske izmeritve zemljišč. Nato je Trbič kritiziral delo tobačne monopolske uprave ter prosil kraljevske vlado, da naj vpliva na tobačno monopolno upravo, da bodo delavci, ki so zaposleni pri proizvodnji tobaka, dobivali bolj socialno plačo. Njihova dosedanja plača znaša 3 do 3.50 Din na uro, kar na noben način ni v skladu s položajem tobaka na svetovnem trgu.

Nato sta govorila še poslanca Pera Grajič in Aleksander Obradović, ki sta istotako pledirala za podpiranje tobačne proizvodnje v Hercegovini, med tem ko je Vitorim Davidovič predlagal, da se v finančni zakon vnese odredba, s katero bi se vlada pooblastila, da lahko v trenutku, kadar smatra za potrebno, obdavi ves mrtvi kapital, ki se nahaja v blagajnah raznih denarnih zavodov. Poslanec Vlado Spahič je govoril istotako o tobačni industriji v Hercegovini.

Debate se je nato udeležil še Jakob Tomič, ki je bil zadnji govornik v debati o proračunu finančnega ministrstva. Proračun finančnega ministrstva je bil nato soglasno sprejet.

Slednjit je prišel na vrsto še finančni zakon z vsemi spremembami in dopolnitvami, ki so bile predložene tekom debate. Prijavili so se še trije govorniki, med njimi tudi Alojzij Pavlič, toda po 30 minutah je bila tudi ta debata končana in finančni zakon sprejet od narodne skupščine.

Poročevalec finančnega odbora je ob tej priliki oficično tolmačil § 47 finančnega zakona, ki govori o vpokojencih. Narodna skupščina tolmači ta paragraf tako, da vpokojenci, bodisi državni bodisi samoupravni, na noben način ne morejo biti zaposleni kot državni uradniki in državnih podjetjih.

Nato je predsednik narodne skupščine dal na glasovanje celoten proračun. Glasovanje se je imenovalo. Glasovanja se je udeležilo vsega skupaj 263 poslancev, ki so vsi enodušno glasovali za proračun. Nato je bila seja narodne skupščine zaključena in bo prihodnja 15. marca.

Predsednik narodne skupščine, predsednik senata in predsednik vlade so vsi sprejeli zahvalne brzojavke s strani francoskega predsednika parlamenta, predsednika senata in predsednika vlade za sožalne brzojavke, ki so jih poslali ob priliki smrti Aristida Brianda.

Anglija znižala diskont

London, 10. marca. tg. Angleška narodna banka je svojo diskontno mero znižala za 1% od 5% na 4%. Današnje znižanje se ni zgodilo toliko radi tega, da se zadovolji notranji angleški trg, temveč radi tega, da bi to znižanje veljalo kot regulativa za hausse funta, ki se je naenkrat pojavila v zadnjih dneh. Teško je reči, ali bo imelo današnje znižanje diskontne mere tak učinek kakor ga pričakujejo pri inozemskih hausse spekulantih.

Madžarsko-češka pogajanja

Praga, 10. marca. Z. Danes zjutraj je prispela semkaj madjarska delegacija, ki bo nadaljevala pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe. Šef madjarske delegacije se je izrazil, da upa, da bodo v Pragi odstranjeni vsi oni nesporazumi, ki so še obstojali. Madjarsko-češkoslovaški trgovinski provizori, ki je bil pred kratkim podaljšan, je včeraj iztekel. Ta provizorij je bil danes podaljšan za nedoločen čas.

Drobne vesti

Belgrad, 10. marca. AA. Danes od 10 do 13.30 se je vršila v ministrski sobi narodne skupščine seja ministrskega sveta, ki ji je predsedoval predsednik ministrskega sveta g. Peter Živković. Na seji so razpravljali o tekočih zadevah.

Belgrad, 10. marca. I. Vpokojen je bil dr. Lasč Vinko, sodnik stola sedmorice v Zagrebu in referent za oddelek B (Slovenija). — Za sekundarnega zdravnika v bolnici za duševne bolezni v Novem Celju je imenovan dr. Franc Pestotnik, dosedaj v bolnici v Ljubljani na Studencu.

Belgrad, 10. marca. AA. Prometni minister je dovolil uvedbo telefonskega prometa med Slovensko Bištrico in vsemi kraji v Nemčiji. Ta promet se uvede sporazumno z nemško upravo 1. aprila t. l. Terminalska taksa v korist jugoslovanske poštne uprave bo znašala za enoto razgovora (3 minute) 1.50 zlatega franka, tranzitna in terminalna taksa v korist nemške poštne uprave pa se bo plačevala različno, s katerim mestom v Nemčiji se bo pač razgovor vršil.

Berlin, 10. marca. tg. Turška vlada je objavila, da ne more zadostiti svojim plačilnim obveznostim neoproti inozemskim koncertom, kateri se v Turčiji udeležujejo graditve železnice. Turška vlada je izjavila, da bodo zapadle anuitete ostale neplačane do poteka pogodbe.

Smrt istrskega duhovnika

Umrl je v soboto 5. t. m. v Pulju monsignor Giovanni Saveri, član stolnega kapila, v lepi starosti 82 let, od katerih je 58 preživel kot duhovnik. Rajnik je od svoje prve svete maše dalje služboval v Pulju, kjer je začel svoje duhovniško delovanje kot vikar. Pokojni je bil dobro znan v Ljubljani, kjer je preživel po vojni politične leto za letom v rodnini g. primarija Minafa, kojega ga soproga mu je bila sorodnica. Ljubljancani bodo dobro pominili visoko in sloko postavo svivolasega gospoda, Številna mu večna luč!